

Neurodiversiteit

Jan Bauwens,
Serskamp,
31 maart - 19 april 2026

1. Normaliteit en arrogantie

Tot nog niet zo heel lang geleden werd ter gelegenheid van buikoperaties de (intacte) appendix die men daar aantrof maar meteen weggehaald omdat men dacht dat hij geen functie had. En men dacht dat omdat men zijn functie niet *kende*. De foute conclusie, nota bene gemaakt in medische kringen, berustte op de verkapte overtuiging dat niets kan bestaan wat buiten onze kennis ligt en derhalve is het uitgangspunt van die flater de overtuiging van de eigen alwetendheid. Bizar genoeg heeft aldus de appendix moeten wachten op erkenning. Die kwam er toen men inzicht kreeg in zijn functie. Als infecties de darmflora bedreigen, sluit de appendix een deel daarvan af van de besmette darm om die dan na het verdwijnen van de infectie weer in de darm los te laten.

Uiteraard beperkt het kort-door-de-bocht-geredeneer van het beschreven kaliber zich niet tot de eventuele functie van darmaanhangsels; zij betreft alle mogelijke levenssferen zonder onderscheid, onder meer die van de psychiatrie, met haar zogenaamde 'geestesziekten'. Een daarvan heet 'autisme' en deze 'abnormaliteit' werd tot voor kort gezien als sowieso problematisch, wat wil zeggen dat men nog geen weet had van deze 'afwijking' als opportuniteit voor een zich steeds meer divergerende en specialiserende menselijke samenleving. Want met de opkomst van de computer als bewustzijnsexplosief, blijken mensen met aanleg voor autisme zich vaker wonderwel thuis te voelen in de wereld van het internet. Uiteraard waren zij er vroeger ook, vooral dan - tenminste als zij geluk hadden - relatief verborgen en onzichtbaar in kloosters en in universiteiten maar sinds de gigantische communicatie- en bewustzijnsuitbreiding door het bestaan van het internet, smeekt men als het ware om uitgerekend die mensen die eertijds makkelijk gebrandmerkt werden als communicatief 'gestoord'.

De aangestipte arrogantie brengt een wereld in het vizier waarin men bij een buikoperatie de gehele darm verwijdert omdat men

zijn functie niet kent en daar is in de eerste plaats bescheidenheid geboden, in de zin van respect voor de werkelijkheid zoals die is en inzicht in de beperktheid en in de voorlopigheid van het menselijke kennen, zo niet volgt niets minder dan de algehele zelfvernietiging. Want met dit probleem is men helemaal niet aan zijn proefstuk toe: Hitler rekende met de vermeende onvolkomenheden van 'zijn' volk af door degenen in wie hij ze meende te herkennen, gewoon af te slachten in speciaal daartoe opgerichte fabrieken: in enkele jaren tijd, zes miljoen mensen. De V.S. blijken momenteel dezelfde richting uit te gaan. Andermaal: dit alles kan gebeuren met dank aan ordinaire arrogantie.

Op zoek naar wie zich inlaten met de problematiek van 'biodiversiteit' en 'neurodiversiteit', een begrip dat momenteel emergeert vanuit een zich door crisis genoopt heroriënterende wereld, botst men op de gestudeerde auteur, tevens ervaringsdeskundige, Robert Chapman, die met zijn boek uit 2023, getiteld: *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, het normale een kind noemt van het kapitalistisch systeem dat immers makkelijk manipuleerbare uniformiteit nastreeft en diversiteit bant. Maar het kapitalisme maakt van de wereld een vuilnisbelt en een plek vol ongeluk: het geloof in en de aanmoediging van diversiteit lijkt dan wel de weg bij uitstek om alvast de aberraties van de geldgod een halt toe te roepen. Omdat er geen twee dezelfde mensen zijn, is de enig mogelijke norm de afwijking ervan.

De wereld van de mens heeft niets te maken met die van de statistieken die door zekere potentaten aangewend wordt om ons te overheersen: hij zorgt voor de massaproductie van schoeisel met de gemiddelde schoenmaat die echter niemand past. Bij klachten antwoordt de dictator: onze schoenen zijn de perfectie zelf, het zijn uw voeten die ziek zijn, ze zijn abnormaal lang of kort; u bent degene die een ingreep moet ondergaan. Het ergste is uiteraard dat wij dit ook nog slikken, wij wringen onze voeten in het opgedrongen schoeisel en gaan mankend door het leven, als

we niet al instemmen met bijvoorbeeld amputatie. Ver gezocht? Traditionele Chinese praktijken van vrouwenvoeteninbinding maar ook de westerse naaldhakkenmode spreken dat letterlijk tegen. En het gaat niet alleen over het schoeisel, het gaat over alles, ook over de manier waarop onze hersenen werken.¹

¹Tekst d.d. 31 maart 2026.

2. Helaas geen aprilgrap

Kris Lippeveld, *De toren van leviticus* (2026)

De 'neurodiversity movement' kwam op in de jaren 1990 en in 1997 sprak de New York Times in dat verband over 'neurological pluralism': in plaats van te spreken over te behandelen ziekten, (maar fundamenteel anders dan in de anti-psychiatrie), ging men alras inzien dat van de nood aan de erkenning van neurodiversiteit werk moest gemaakt worden zoals dat ook gebeurde met de erkenning van biodiversiteit en naast autisme kwamen in dat

verband ook onder meer ADHD, bipolaire stoornis en borderline ter sprake, mede door het inzicht dat de oorzaak van die condities niet ligt bij de 'zieke': zij worden vaker uitgelokt door sociale omstandigheden en meer bepaald door persoonlijk sociaal, psychisch en fysiek leed veroorzaakt door onrecht.²

Ter illustratie hiervan moge hier andermaal verwezen worden naar de 'kast' waarin homo's werden/worden opgesloten (in feite gaat het om een 'kist' waarin zij 'levend begraven' worden) op het ogenblik dat zij - meestal in de puberteit - hun 'probleem' kenbaar maken aan hun ouders of opvoeders die tot voor kort (en in bepaalde gevallen nog steeds) te rade gingen bij de huisarts en/of bij de pastoor. In opdracht van de katholieke macht droegen deze 'vertrouwenspersonen' aan de betrokkene op, zijn of haar 'schande brengende' geaardheid af te zweren, wat het kind in kwestie opzadelde met de overtuiging dat het van nature niet deugde. Het hoeft geen betoog dat de garantie van het eigen 'levensunwerten Leben' (uit Hitlers eugenetica, waar men niet alleen sprak over de 'Vernichtung lebensunwerten Lebens' maar waar die ook voltrokken werd)³ geleverd door geliefde vertrouwelingen, de ziel van het betrokken kind meestal voor immer vernielt, waarbij het wordt opgezadeld met dan aan het kind zelf toegeschreven 'psychische aandoeningen'. Waar in het latere leven alsnog verzet hiertegen rijst, zal de betrokkene uiteraard niemand meer kunnen vertrouwen.

Omdat politici opportunistische machtswellustelingen zijn, laat het hen koud wat zij moeten doen om die macht te verwerven en de hoger genoemde katholieke macht, resulterend uit de

²Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 4-5.

³Het begrip stamt al uit de Weimar Republiek met de publicatie van een tekst uit 1920, getiteld *Die Freigabe der Vernichtung lebensunwerten Lebens* van psychiater Alfred Hoche en strafrechter Karl Binding. Cf.: <http://www.akj.rewi.hu-berlin.de/zeitung/08-16/material/fs16-16-unheilsvolleschrift.pdf>. Veertien jaar later voltrokken de Duitse nationaalsocialisten in het kader van hun zogenaamde 'Rassenhygiene' de praktijk van de dwangsterilisatie voor ongewenste burgers ('Ballastexistenzen' genaamd) en vanaf 1939 tot het einde van W.O.II werden de betrokken 'zieken' massaal omgebracht, werd 'Kinder-Euthanase' gepleegd en vonden de beruchte massamoorden met gifgas plaats, achtereenvolgens: 'Aktion T4' 'Aktion 14f13' en 'Aktion Brandt'.

samenzwering van politiek en even corrupt geloof, reeds in de eerste eeuwen na Christus, maakt zich sterk met uitgelezen teksten waarvan zij het volk voorliegt dat zij de verzekering bezit dat die van goddelijke oorsprong zijn. Die opvattingen mogen dan al volledig achterhaald zijn: nog steeds leest men de levieten aan wie het aandurven om te rebelleren tegen deze vormen van repressie en oppressie welke leiden tot de legitimatie van onder meer discriminatie, racisme en slavernij. In die gevallen worden de slachtoffers van deze niet geringe misdaden die vaak leiden tot moord en tot genocide, supplementair gestraft waar zij op de koop toe voor hun 'afwijking' de schuld in de schoenen geschoven krijgen, zodat zij naast 'abnormaal' ook nog eens tegelijk als ziek en als zondig worden bestempeld: als zondig door de religie en als ziek door de verlichte religie of de wetenschap, in casu de medische wetenschap, aan wie helaas de hoger beschreven arrogantie van alwetendheidswaanzin moet toegeschreven worden.⁴

In de marge van die afschuwelijke praktijken (die wij naar een voltooid verleden tijd wensen) die bekrachtigd worden middels religieuze teksten waarvan leiders van de betrokkenen religie garanderen dat hun auteur God zelf is, ontstaat geëngageerde kunst, getuige bijvoorbeeld *De toren van leviticus* (sic! 'leviticus' zonder kapitaal) van andermaal de kunstschilder Kris Lippeveld: de 'ivoren' toren van de farizeeën die een wet dicteren met beneden in de greppel de slachtoffers die zij aldus maken en die alsnog proberen om de onrechtplegers ter verantwoording te roepen. Echter, zoals inmiddels mocht blijken uit hun 'reacties' inzake kindermisbruik in de kerk, verkiezen de verantwoordelijken het om in hun toren te blijven totdat de storm over is om daarna prompt terug te keren en hun aloude posities in te nemen, alsof er geen vuiltje aan de lucht is.⁵

4Cf.: *Neurodiversiteit, aflevering 1: Normaliteit en arrogantie*:
<https://blog.seniorennet.be/tisallemaiet/archief.php?ID=2699233>

5Tekst d.d. 1 april 2026.

3. Koppensnellers

Abnormaliteit, en derhalve ook de navenante ziektebeelden, worden *geschapen* door de politiek, met name door de hegemonie van een zeker normdenken en die normen en waarden steunen vaker op ficties, meer bepaald op de ficties van een totalitair systeem dat de realiteit (die divergent is) loochent. De bevrijding van de neurodivergentie is daarom vooreerst een aanklacht van zekere wetenschappelijke en culturele paradigma's die mensen totaal weerloos maken door hen een stempel te geven. Chapman schrijft (als ervaringsdeskundige): “*I had been disabled by a neuronormative society. This, I came to see, had hindered my learning, my development, and my prospects right from the beginning of my life. (...)*”⁶

Maken wij hierbij nog de bedenking dat voor wie als medisch zus of zo bestempeld worden, de verleiding groot is om zich die stigmatisering te laten welgevalen. Ziekte immers, in tegenstelling tot zonde, neemt de schuld bij de betrokkene weg. Maar wat over het hoofd gezien wordt, is dat het kwaad zich bij de betrokkene blijft situeren - geheel onterecht, want dit kwaad ontkiemt aan de exclusie, de uitsluiting, welke een daad is die gesteld wordt vanuit het rijk van de normaliteit - en meer bepaald gaat het om een *misdaad* omdat verbanning zonder geldige reden de sociale dood van de betrokkene meebrengt, wat hem degradeert tot de categorie van de slaven, die immers ook 'sociaal dood' zijn, zoals betoogd door Dick Harrison die aan de geschiedenis van de slavernij een lijvige studie wijdde.⁷ Stigmatisering geeft, zoals bijvoorbeeld ook (onterechte) verwijten dat doen, een psychische en maatschappelijke druk waaronder men vroeg of laat moet bezwijken omdat de betrokkene gefrustreerd wordt door de discrepantie welke ontstaat tussen het stempel en de realiteit

⁶Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pag. 7.

⁷Harrison, Dick. (2019). *De geschiedenis van de slavernij van Mesopotamië tot moderne mensenhandel*, Uitgeverij Omniboek, Utrecht 2019. (Oorspr.: *Slaveriets historia, Historiska Media*, Zweden 2015), pag. 36: “*De slaaf is sociaal gezien dood.*”

waarop het stempel wordt gedrukt: om de frustratie op te heffen, moet de bestempelde ofwel de maatschappij verwerpen en veranderen, ofwel het stempel aanvaarden, wat wil zeggen: zich gaan gedragen alsof de bestempeling terecht is. Telkens waar zich dat laatste voltrekt, wordt een mens als mens kapotgemaakt. De neuronormatieve maatschappij is zoals het gehele neoliberalisme een koppensneller. Het koppensnellen, een ritueel dat de mannelijkheid moet onderstrepen en waarbij van oudsher de koppen van vijanden worden afgehakt om als trofee te dienen, prijkt heden in een proper medisch kleedje zodat bekomen wordt dat miljoenen slachtoffers van deze waanzin de wereld rond zich gedwee naar de slachtbank laten geleiden.⁸

⁸Tekst d.d. 2 april 2026.

4. Marx en de neurodiversiteit

Het neurodiversiteitsactivisme was oorspronkelijk rechts-liberaal en bleef haken aan het pathologie-paradigma dat het probleem wil oplossen met conversietherapie: men poogt dan de 'abnormalen' terug 'normaal' te maken. Daarentegen bleek de marxistische benadering - het plaatsen van het probleem in een politieke en economische context - vruchtbaarder: het ongeluk is niet te wijten aan de ongelukkige, het slachtoffer, maar aan een systeem dat mensen van zichzelf vervreemdt.⁹

Vervreemding of aliënatie is een centraal concept in het marxisme dat Chapman beknopt uitlegt. Door de industrialisering met haar machines met massaproductie die de ambachtslui van weleer wegconcurrereert en die hen met het oog op overleven verplicht om in de fabrieken van een kapitaalkrachtige elite te gaan werken, vervreemden (werk)mensen van zichzelf omdat zij alleen nog uurtjes mogen kloppen aan andermans te gehoorzame machines zonder dat zij (mogen) weten wat zij maken en wat er met de vruchten van hun arbeid (de producten maar ook de winst) zal gebeuren. De vervreemding volgt uit de middeldoelomkering: het systeem gebruikt de mens in plaats van andersom en dat systeem is dan ook nog eens in handen van een niet werkende, alles opsouperende elite die haar werkvolk beschouwt als uit te buiten vee: de loonslavernij. De slaven weten niet meer wie zij zijn, uitbuiting doet hen vergeten dat zij mensen zijn want uiteraard willen de industrie en de kapitalistische economie - die de voorboden zijn van de oorlog - werkslaven - die de voorbode zijn van de frontsoldaten.

Als aanhangsels van de machines worden werklui gerobotiseerd, van hun uniek zijn of dus van hun menselijkheid ontdaan of dus geëgaliseerd, om dan verder alleen nog te dienen als brandstof voor de productie van winst voor hun uitbuiters. En de grootste vijand van de kapitalist is dan uiteraard de diversiteit: mannen,

⁹Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 7-10.

vrouwen en kleine kinderen worden allemaal herleid tot dezelfde werkkrachten, tot louter bedienden van de machines, in leven te houden om de machines draaiende te houden en verder niets meer. Vandaar is kapitalisme de bron bij uitstek van ontmenselijking in alle mogelijke vormen: slavernij, racisme, kolonialisme en zo meer.

Wie zich niet willen conformeren aan de machine, renderen niet voor de investeerders en krijgen het stempel van onbekwaamheid of ziekte, wat in feite betekent dat zij onbekwaam zijn tot onmenselijk werk, maar dit wegens een niet weg te werken menselijkheid. Het is nu eenmaal eigen aan totalitaire systemen dat zij hun fictie in de plaats stellen van de genegeerde werkelijkheid. De diversiteit, het kenmerk bij uitstek van de menselijkheid die bestaat door de uniciteit van elk individu, wordt door het kapitalistisch systeem de kop ingedrukt. Tussen haakjes: wat Marx nastreefde, was de *bevrijding* van de mens en allerm minst zijn onderwerping aan de staatskapitalismen die de communistische systemen in wezen zijn - dat is wat kapitalisten ervan gemaakt hebben omdat zij begrepen dat het marxisme hen hun voorrechten zou ontnemen.

Via deze weg ontstaat het zogenaamde rijk van de normaliteit, 'The empire of normality', naar Chapsmans laatste paragraaf uit zijn inleiding tot het boek: een heel systeem dat de economie, de bureaucratie, de politiek en de cultuur bestrijkt om het kwaad te handhaven dat wortelt in het kapitalisme, de tot systeem verheven wet van de jungle die de menselijkheid uitholt onder de dreiging van de honger en de kou waaraan al wie het aandurven om daar van af te wijken, blootstaan. Deze aberratie ving reeds aan met Descartes zijn mensbeeld: 'l'homme machine', waardoor het wanbegrip van de normaliteit er bij het volk werd in geramd. De eugenetica van Galton, die massamanipulatie nastreeft, steunt op een darwinisme dat het industrieel kapitalisme met zijn klassenbegrip en dat van ras en gender, moet funderen met de normaliteit als motor. Chapman veroordeelt de antipsychiatrie

(vertegenwoordigd door vooral Thomas Szasz) die immers het bestaan van geestesziekten ontkent en hij wil aantonen welk apparaat schuilgaat achter het paradigma van de pathologie om zo te komen tot wat de bevrijding van neurodivergentie vereist. Want reeds aast het kapitalisme erop om zelfs de diversiteit voor haar kar te spannen.^{10 11}

¹⁰Zie ook: R. Chapman, *o.c.*, pp. 10-19.

¹¹Tekst d.d. 3 april 2026.

5. *De machinemens*

In de elf hoofdstukken van zijn boek, diept Robert Chapman verder uit wat hij in zijn inleiding al ter sprake bracht.¹² Teneinde de oorsprong van het pathologie paradigma te kunnen verklaren, legt hij in een eerste hoofdstuk over de opkomst van de machines uit, hoe ons begrip 'gezondheid' evolueerde: in de Oudheid gedefinieerd als een 'evenwichtstoestand' (“*a form of harmony*”¹³), gaat men gezondheid in de Verlichting (vanaf Descartes, die de mens als een machine beschouwt) zien als het gesmeerd lopen van de machine (“*a mechanistic matter of working properly*”¹⁴) en de idee dat de mens een machine is, wordt uiteraard hartelijk verwelkomd door het kapitalisme dat hem ook als een machine wil kunnen gebruiken: “*the productive body*”¹⁵).

Aanvankelijk beschouwd als een straf, ging Hippocrates¹⁶ de ziekten zien als *natuurlijke* lichamelijke of geestelijke problemen, niet met bezweringen oplosbaar maar met onder meer goede voeding en chirurgische ingrepen; het brein heette de zetel te zijn van waanzin, angsten, delirium en andere toen reeds erkende neurologische condities. Echter, sinds de dominantie van kolonialisme, Verlichting en vooral kapitalisme werd ziekte een zaak van statistische of medische 'normaliteit' (- waarvan in de Oudheid helemaal geen sprake was).¹⁷

De opvatting uit de oudheid dat gezondheid een zaak van evenwicht was, veranderde aldus met Descartes' dualisme tussen lichaam en geest en de auteur verklaart Descartes' specifieke wereldbeeld dat immers de hoop biedt dat de geest na de dood

12Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023.

13R. Chapman, *o.c.*, pp. 20v. Het betreft, bij Hippocrates, de balans tussen de vier 'humores' of lichaamssappen, gerelateerd aan de omgeving, bijvoorbeeld de seizoenen maar ook de maatschappij.

14R. Chapman, *o.c.*, pag. 20 en pp. 23v.

15R. Chapman, *o.c.*, pp. 29v.

16Gelijkaardige opvattingen over gezondheid als evenwicht vindt men eveneens in oude Indische tradities, bij Confucius in China, in het oude Egypte, bij de Inca's en bij Ibn Sina in de islamistische tradities.

17R. Chapman, *o.c.*, pp. 20-23.

verder leeft, met de dood ingevolge roodvonk van diens vijfjarige dochter Francine. Descartes werd eerst genegeerd maar legde met zijn machinemens alsnog de basis voor de moderne geneeskunde; in 1643 beschuldigd van ketterij, moest hij vluchten en stierf in 1650 waarschijnlijk na vergiftigd te zijn met arsenicum door een katholieke priester in Zweden.¹⁸

Uit het Romeinse Rijk dat stoelde op slavernij, kwam na de slavenopstanden vanaf de vierde eeuw het feodalisme op en dat hield aan tot in de vijftiende eeuw eerst het handelskapitalisme en dan ook het industrieel kapitalisme de wereld overspoelde met een exploderende productiecapaciteit alsook een bevolkingsexplosie. Armen werden aan hun lot overgelaten of te werk gesteld in de industrie en de kolonisering ging van start met wereldwijd een nieuwe en meer doortastende vorm van slavernij. Met Descartes zijn idee van de 'machinemens' leek zijn dochter wel verrezen als “a walking, talking simulacrum”¹⁹ en met de stoommachine, kwam onder meer het spingetouw Jenny, werd de arbeid geautomatiseerd en stegen de productiviteit en de winsten voor de nieuwe geldelite ten koste van de gezondheid van de loonslaven, waarbij vermeld moet worden dat ook de vrouwen en kinderen van de loonslaven werkten: thuis, zonder erkenning, onbetaald en in erbarmelijke omstandigheden die nieuwe ziekten brachten. Het lichaam werd nu beschouwd als een productiemachine en wie niet konden dienen in fabrieken, telden niet meer mee. De productiecapaciteit van de lichamen (van het werkvolk) werd wetenschappelijk bestudeerd met het oog op het opdrijven van het rendement dat nog een extra boost kreeg door een competitief kader en Karl Marx was de eerste die opmerkte hoe aldus de mens in een machine werd veranderd. In die context werd gezondheid niet langer gezien als een kwestie van harmonie maar als een zaak van normaliteit met, andermaal, de machine als norm voor de

18R. Chapman, *o.c.*, pp. 23-26.

19R. Chapman, *o.c.*, pag. 29.

mens).^{20 21}

²⁰R. Chapman, *o.c.*, pp. 20-33.

²¹Tekst d.d. 6 april 2026.

6. 'De uitvinding van de normaliteit'

Het normaliteitsbegrip belandde via de statistiek en meer bepaald via de Gausscurve in de gezondheidsleer door toedoen van Adolphe Quetelet en in zijn bestseller “L'Homme Moyen” bepaalt deze Gentse wiskundige aan de hand van metingsgegevens van Schotse soldaten onder meer de nog steeds gebruikte BMI ter vaststelling van het ideale lichaamsgewicht maar evenzeer de gemiddelde of de normale en 'derhalve' ideale pols, bloeddruk en longcapaciteit.²²

Het normaliteitsbegrip deed ook zijn intrede in het denken, in die zin dat de wijsheid van weleer werd vervangen door kennis gebaseerd op statistische gegevens of consensus.

Merken we hierbij op dat op dit punt het volstrekt onpersoonlijke zijn intrede doet in de wereld van onze opvattingen: de consensus is wat 'men' denkt²³, en het hoeft geen betoog dat dit niet noodzakelijk en zelfs meestal helemaal niet de waarheid is maar bovendien gaat het om het opduiken van stellingen waarvoor op de keper beschouwd niemand de verantwoordelijkheid opneemt omdat ze aan het collectief ontspringen, wat ze op het niveau brengt van de roddelpraat en van de reputatie. Aanvaardbare opvattingen zijn opvattingen van de meerderheid en zo ook verbergt zich deze onverantwoordelijkheid in de democratie waar beslissingen genomen worden op grond van een meerderheid en waar aldus het kwalitatieve door het kwantitatieve werd overgenomen.

Robert Chapman wijst dan ook meteen op de rol van de groepsdruk bij het opleggen van de gangbare opvattingen: afwijkingen worden onverbiddeijk gestigmatiseerd en derhalve zeer gevreesd.²⁴

22Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 34-38.

23Het gaat hier uiteraard om 'das Mann' waarop in 1927 Martin Heidegger wijst in zijn “Sein und Zeit”.

24R. Chapman, *o.c.*, pp. 38-41.

Waar eertijds de zogenaamde gekken maar tevens de verstandelijk gehandicapten en de armen door de gemeenschap beschermd werden omdat zij het lastig hadden, vielen zij onder het kapitalisme gewoon als 'abnormalen' uit de boot en mede onder druk van overbevolking en werkloosheid werden zij (ingevolge de armenwet van 1834 die vooral kostendrukkend moet zijn) massaal opgesloten en vaak ook nog anderszins gestraft - vaak ter legitimatie van de ontvreemding van hun (erf)rechten en omdat zij het kraam van de Verlichting en van de moderne (kolonialistische en racistische) welvaartsstaat ontsierden.²⁵

Pas enkele decennia later, bij het ontstaan van de psychiatrie, werden zij niet langer opgesloten en gefolterd maar opnieuw onder invloed van het kapitalisme gezien als zieken die genezen kunnen worden, of beter, als te manipuleren menselijk materiaal (*“manipulable human material”*²⁶) waaruit men economisch profijt kan puren (*“(…) to transform its value as an economic resource”*²⁷) en uitgerekend daar ligt de basis van het pathologie paradigma van Francis Galton dat nog steeds gangbaar is en dat door de beweging voor de erkenning van neurodiversiteit bevochten wordt.^{28 29}

25Chapman verwijst hiervoor uiteraard naar Michel Foucault met zijn behandeling van de geschiedenis van de waanzin.

26R. Chapman, *o.c.*, pag. 43.

27R. Chapman, *o.c.*, pag. 43.

28R. Chapman, *o.c.*, pp. 41-44, verwijzend naar A. Scull, *Madness and segregative Control: The Rise of the Insane Asylum*, *Social Problems* 24, n° 3 (1977), pag 342.

29Tekst d.d. 7 april 2026.

7. Zo verbant men de 'onproductieven'

Verwant met Darwin was Francis Galton (°1822) beïnvloed door de pseudowetenschap van de frenologie en door de erfelijkheidsleer, wat sommeerde in zijn racistische opvattingen over blanke superioriteit. Van hem is het pathologie paradigma (overgenomen door de vader van de psychiatrie, Emil Kraepelin): dat de neuronormatieve dominantie van het kapitalisme legitimeert: wat niet voldoet aan de door het kapitalisme opgelegde neuronormativiteit, wordt beschouwd als ziek.

In zijn *Hereditary Genius* paste Galton Darwins idee van natuurlijke selectie toe op mentale eigenschappen door ze te combineren met Quetelets statistische bevolkingsanalyse en verwierp daardoor Descartes dualisme dat de geest afgesplitst had van het natuurlijke. Zijn doel: mensen rangschikken volgens hun natuurlijke capaciteiten door hen onder te brengen in klassen volgens hun verdiensten, en dit door de toepassing van de 'curieuze' wet over de 'afwijking van het gemiddelde'³⁰, wat resulteerde in klassendenken - de opvatting dat sociale positie resulteerde uit individuele mentale capaciteit - maar ook in ideeën van racisme en blanke mannelijke superioriteit die hij met psychometrische testen probeerde te bevestigen en in zijn (misogyne) statistische ijver ging hij zelfs de vrouwelijke aantrekkelijkheid meten.³¹

In tegenstelling tot Quetelet beoordeelde Galtons 'eugenetica' statistische extremen in de positieve zin (bvb. een hoog IQ) als positief. Galtons paradigma verdrong de introspectieve benadering van Wilhelm Wundt en duwde de psychiatrie (van 'de vader van de psychiatrie' Kraepelin) in de richting van een 'massapsychiatrie',

30Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pag. 48, verwijzend naar: Francis Galton, *Hereditary Genius: An Inquiry into its Laws and Consequences*, London, Macmillan, 1869, pag. 66, waar hij zelf zijn opzet als volgt omschrijft: "(...) to range men according to their natural abilities, putting them into classes separated by equal degrees of merit. [...] The method I shall employ for discovering this is an application of the very curious theoretical law of 'deviation from the average.'"

31 Van Galton is evenwel ook de ontdekking van de uniciteit van vingerafdrukken het ontwerp van de eerste IQ-tests.

zeer bruikbaar voor het kapitalistisch systeem in de strijd tegen 'mentale degeneratie', beschreven in een brede waaier aan abnormaliteiten zoals (bij Bleuler) schizofrenie en autisme, in een populair eugenetisch gedachtegoed en zo schrijft Bleuler “(...) *that the 'more severely burdened should not propagate themselves.'*”^{32 33}

³²R. Chapman, *o.c.*, pag. 55.

³³Tekst d.d. 8 april 2026.

8. Eugenetica en de nazi's

Sinds 1989 heet de *Eugenetic (Education) Society* uit 1906 het *Galton Institute* wiens voorstellen tot gedwongen euthanasie alsook sterilisatie voor geesteszieken echter door de Britse regering verworpen werden ofschoon sinds 1913 de *Mental Deficiency Act* de opsluiting van mentaal abnormalen goedkeurde met (na W.O.I in de V.S.) als argument: waarom geen mensen verbeteren als we dat ook met planten en dieren doen? In de V.S. werden mentaal gehandicapten gesteriliseerd en uit het land gehouden waarbij vooral zwarte vrouwen een bedreiging voor de zuiverheid van het blanke ras werden genoemd.³⁴ De eugenetica had ook aanhangers onder marxisten en in de Sovjet-Unie en de (nog steeds bestaande) onderverdeling van het middelbaar onderwijs in drie typen is gebaseerd op de overtuiging van ene Cyril Burt dat intelligentie een erfelijke kwestie is. Ook in de kolonies vond de eugenetica ingang.³⁵

Bezorgd dat zijn eugenetica in de vergeethoek zou geraken, schreef Galton in zijn laatste jaren een novelle over de utopische maatschappij '*Kantsaywhere*'³⁶ waar middels eugenetica het menselijk ras verbeterd werd maar zijn denkbeelden kregen pas gestalte door Hitler. Hitler zag de maatschappij als een organisme dat gezuiverd moest worden van parasitaire cellen, wat niet alleen leidde tot systematische sterilisaties maar ook tot massamoord in de jaren 1939 tot 1945, onder meer op 269.500 schizofrenen. Gehandicapte kinderen ('nutteloze eters' genoemd) werden gedwongen in instellingen geplaatst waar ze in het kader van de 'rassenhygiëne' massaal werden vergiftigd of op nog andere manieren omgebracht. Bleuler gebruikte de term 'autisme' al in 1911 maar in een andere betekenis; de huidige is van nazidokter Hans Asperger en hij noemde 'autist' alle oorlogsrekruten die zich geen soldatenmentaliteit konden aanmeten en behalve de

³⁴Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 57-58.

³⁵R. Chapman, *o.c.*, pp. 58-59.

³⁶Cf.: <https://www.abelard.org/iqedfran/kantsaywhere.php>

bruikbare slimmeriken, werden zij allen omgebracht, naast onder meer zes miljoen joden. De door de horror van die ideologie geïnfecteerde psychiatrie volgens Kraepelin viel in ongenade en zo regeerden (in de jaren 1950) de andere psychologieën: Freuds psychoanalyse en het behaviorisme. Maar door het kapitalisme bleef het pathologie paradigma bestaan.^{37 38}

³⁷R. Chapman, *o.c.*, pp. 59-64.

³⁸Tekst d.d. 9 april 2026.

9. Anti-psiichiatrie en kapitalisme

Bij de opkomst van het nazisme in de jaren 1930 vluchtten vele joden uit Duitsland weg, onder wie de vader van de psychoanalyse, Sigmund Freud. Ook op de vlucht was Thomas Szasz, de vader van de zg. anti-psiichiatrie (waartoe ook Erving Goffman en Michel Foucault gerekend worden) die zich verzette tegen het geestesziek verklaren van patiënten door psychiaters.³⁹

Terwijl de biologische psiichiatrie van Kraepelin uit de nazitijd in diskrediet kwam, kreeg de joodse psiichiater Sigmund Freud het monopolie, ook voor de behandeling van de oorlogstrauma's, en in *The Mass Psychology of Fascism* uit 1933 achtte de Freudiaan Wilhelm Reich, Freuds psychoanalyse capabel voor de verklaring van de opkomst van het totalitarisme en voor de preventie ervan. Edward Bernays ontwikkelde in dienst van het kapitalisme en het Amerikaans imperialisme Freuds inzichten voor propagandamethodes middels massamanipulatie en geleidelijk verloor de psychoanalyse krediet ten voordele van de anti-psiichiatrie van Szasz die de macht van de psiichiatrie om mensen 'geestesziek' te verklaren in vraag ging stellen.⁴⁰

Szasz onderscheidde enerzijds consensuele psychoanalyse - de dialoog die mensen met problemen kan helpen - en anderzijds pseudo-medische psychoanalyse - aangewend om mensen tegen hun wil te kunnen opsluiten of dus sociale controle of staatscontrole leep verkapt als medische wetenschap, zoals betoogd in zijn bestseller uit 1960, *The Myth of Mental Illness*. De geneeskunde is vergeten dat 'geestesziekte' een metafoor is en bovendien werd de ziekte dan zonder enig bewijs gelokaliseerd in de hersenen terwijl het veeleer een sociale kwestie was waarbij psychiaters onrechtmatig de macht hadden om geheel onschuldige mensen op te sluiten.⁴¹

39Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 65-66.

40R. Chapman, *o.c.*, pp. 66-69.

41R. Chapman, *o.c.*, pp. 70-72.

In zijn boek, *Psychiatry: Science of Lies*, schrijft Szasz dat zogenaamde geesteszieken gewag maken van een ziekte die helemaal niet bestaat - om hun verantwoordelijkheid te ontlopen. Volgens hem horen 'geesteszieken' dus in de gevangenis thuis. Die opvatting is uiteraard onjuist: geestesziekten bestaan wel en het niet alleen zo dat mensen worden opgesloten omdat ze geestesziek zijn maar tevens is het zo dat mensen geestesziek worden als zij van hun vrijheid worden beroofd. Maar Szasz zijn aanhang bleef aanzienlijk en vele asylcentra sloten de deuren. Vroegere patiënten kregen hun vrijheid terug maar velen belandden in de gevangenis of in zorginstellingen waar ze evenmin vrij waren als in de asylcentra van eertijds. De anti-psychiatrie van Szasz was een leugen die echter gepromoot werd door het kapitalisme van een bezittende klasse die armen en zieken liever beboet dan hen te helpen.^{42 43}

42R. Chapman, *o.c.*, pp. 72-83.

43Tekst d.d. 10 april 2026.

10. Fordisme en normalisering

Onthouden we uit het voorgaande dat geestesziekten wel degelijk bestaan maar het kapitalisme maakt handig gebruik van de psychiatrie om als ziek te kunnen bestempelen wie geen geld in het laatje brengen en het weze herhaald: 'autisme' is van bij de oorsprong een stempel op degenen die zich de massamentaliteit niet eigen kunnen (of willen) maken welke vereist wordt om ertoe te komen zich te onderwerpen aan het bevel tot aansluiting bij een massa die moet gaan vechten aan het oorlogsfront. Een autist is derhalve bij het allereerste gebruik van de term een benaming voor wie weigeren zich te laten manipuleren. Geestesziek zijn uiteraard niet degenen die weigeren om aan het front elkander te gaan verminken maar wel die leiders die kinderen met het genoemde oogmerk naar het front lokken onder allerlei welluidende doch volstrekt valse voorwendsels. Chapman schrijft: *“It was only under Nazi rule, in the work of [nazidokter] Hans Asperger in the 1930s and the 1940s, that those who came to be called autistic were singled out as having a unique way of being. During a war period where men were expected to express a 'soldier mentality', and to be part of the group, boys who failed to fit this economic requirement were singled out as pathological (it was mostly boys who got the diagnosis) and were baptised with a new name: autism.”*⁴⁴ Ziedaar, andermaal, de uitvinding 'autisme': autist zijn al wie weigeren om klakkeloos de bevelen op te volgen van oorlogszuchtige dictators.

Welnu, de kapitalistische economie, waarvan de oorlog het verlengstuk is, vereist van de massa een gelijkaardige, totale onderwerping, van bij het begin van haar bestaan in de industriële revolutie: mensen dienen zich te laten africhten tot aanhangsels van machines die zij moeten bedienen in fabrieken waarin zij *de facto* levenslange opsluiting te verduren hebben. Berucht in dat verband is Henry Ford, de industrieel uit Detroit met zijn

⁴⁴Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pag. 62.

autofabrieken, de Ford Motor Company, die de assemblagelijnen lanceerde, onmenselijk monotoon bandwerk voor de winstgevendende massaproductie van gestandaardiseerde goederen, waarbij de arbeid wetenschappelijk gemanaged werd (met o.m. chronometrage) om aldus het laatste uit de kan te kunnen halen.

De Keneyaanse economie wil de productie en de consumptie opdrijven, maar de kloof tussen rijk en arm werd groter, valse behoeften moesten geschapen worden (“*the capacity for capital to manufacture desire*”⁴⁵) om de verkoop van gestandaardiseerde producten voor de massa te stimuleren. De normatieve eisen van het kapitaal werden in de individuele en de collectieve psyche ingeplant door o.m. Edward Bernays met *The Engineering of Consent* uit 1947 voor de manipulatie van het denken en doen van de massa (zoals zijn campagne voor het aanzetten tot roken bij vrouwen in 1929), bekritiseerd door Horkheimer en Adorno van de Frankfurter Schule in hun *Dialektik der Aufklärung* uit 1946. Samen met andere nazivluchtelingen zag ook Herbert Marcuse in zijn *One Dimensional Man* hoe ook de V.S. de vrijheid beknot werd zoals in Hitlers Duitsland door aliënering ingevolge massale psychologische repressie.⁴⁶

In het zog van het Fordisme ziet men hoe in de kinderpsychiatrie kinderen nu onderverdeeld worden volgens hun graad van normaliteit volgens de gevestigde standaarden en er komt ook gestandaardiseerd onderwijs. Nieuwe behavioristische therapieën vergroten de greep op de massa daar zij zich uitsluitend toespitsen op het gedrag terwijl zij het innerlijke van de mens als totaal irrelevant beschouwen. Ivan Pavlov, John Watson en B.F. Skinner zien mensen als te conditioneren producenten van gedrag en zo schrijft Watson in zijn *Behaviourism* uit 1924: “*Give me a dozen healthy infants (...) and I'll guarantee to take any one at random and train him to become any type of specialist I might select - doctor, lawyer, artist, merchant-chief and, yes, even beggar-man*

45R. Chapman, o.c., pag. 87.

46R. Chapman, o.c., pp. 84-89.

*and thief, regardless of his talents (...)''*⁴⁷ De kracht van het “*behavioural engineering*” ligt in zijn belofte in staat te zijn om middels straf en beloning iedereen te kneden volgens de maatschappelijke en economische eisen van het ogenblik, de geesteszieken incluis, “*to produce desirable citizens*”.⁴⁸ Amerikaanse zg. filantropische organisaties zoals de Rockefeller Foundation, stichters van de nazi-eugenetica, stortten zich op het behaviorisme en geheel probleemloos trachtte Elton Mayo industrie-arbeiders aan hun taken aan te passen met psychologische methoden geüpdatet uit de tijd van de plantageslavernij.⁴⁹ In de koude oorlog werden die methoden eveneens gebruikt (door “*the CIA and the American government*”⁵⁰) als brainwashing en meer bepaald om mensen van het communisme af te houden en “*to support the victory of capitalisme*”⁵¹.⁵² Ford investeerde grote bedragen in onderzoek met het oog op het opdrijven van de productiviteit van de arbeiders (“*to adjust men to machines*”⁵³) maar het behaviorisme werd ook aangewend om de houding te wijzigen van jongeren die huiverig staan tegenover de dienstplicht en om nog jonge kinderen te conformeren aan het politieke systeem en wel met een hard systeem (door Ivar Lovaas in de jaren 1960) van beloningen en straffen met elektroshocks, een systeem dat in de jaren 1970 werd toegepast om 'al te vrouwelijke' jongens met homoseksuele neigingen te behandelen, wat echter leidde tot levenslange trauma's.⁵⁴

Een volgende stap om het gedrag te conformeren aan de eisen van de maatschappij werd dan de ontwikkeling van psychofarmaca voor de behandeling van allerlei 'afwijkingen' waarbij bestaande middelen, aangewend voor heel andere aandoeningen, omwille

47R. Chapman, *o.c.*, pag. 91.

48R. Chapman, *o.c.*, pag. 91.

49R. Chapman, *o.c.*, pag. 92.

50R. Chapman, *o.c.*, pag. 93.

51R. Chapman, *o.c.*, pag. 93.

52R. Chapman, *o.c.*, pp. 92-93.

53R. Chapman, *o.c.*, pag. 95.

54R. Chapman, *o.c.*, pp. 93-95.

van zekere (onbewezen!) bijwerkingen in de psychiatrie werden gebruikt voor de behandeling van depressie, angst en psychose - pillen die echter wel gigantische winsten opleverden voor de betrokken industrieën en zo bijvoorbeeld namen in 1954 twee miljoen Amerikanen chloorpromazine, een stof die blijkt te kalmeren en die voor zowat alles wordt voorgeschreven. De maatschappij werd een laboratorium en een gesticht voor het uitproberen van nieuwe medicamenten - en waar hebben we dat nog gehoord? - om de neuronormatieve greep van het kapitalisme te verstevigen.^{55 56}

⁵⁵R. Chapman, *o.c.*, pag. 97.

⁵⁶Tekst d.d. 11 april 2026.

11. Terug naar de pillen, gezond voor de farmacie

Het was onduidelijk waarom homoseksualiteit ooit gepathologiseerd werd (aanvankelijk door Richard von Krafft-Ebing met zijn *Psychopathia Sexualis* uit 1886) aangezien de betrokkenen er niet onder leden maar het kwam alsnog in de encyclopedie der geestesziekten, de *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, DSM I (1952) en DSM II (1967). In de jaren 1970 werd dit door bevrijdingsbewegingen gecontesteerd en ter gelegenheid van het verschijnen van DSM III in 1973 heeft Robert Spitzer gesteld dat een verstoring in de relatie tussen individu en maatschappij geen voldoende reden is om over geestesziekte te kunnen spreken: er moet sprake zijn van pijn of disfunctie. Via die weg kwam de psychiatrie van Galton terug die bij disfunctie naar een biologische grond wil kunnen verwijzen.⁵⁷

In de jaren 1980 werd de psychoanalyse met haar dure therapieën afgezworen en werd geestesziekte terug een medische kwestie en vooral dan, sinds de jaren 1990, te behandelen met (goedkope, winstgevende) pillen. De nieuwe Amerikaanse psychiatrie ging de wereld rond en maakte de farmareuzen schatrijk: in 2018 slikte een kwart van de Britten psychofarmaca en in 2020 deden 16,5 percent van de Amerikanen dat. Maar de positieve effecten van die medicamenten waren meestal zeer beperkt en hun nevenwerkingen vaak desastreus: in 2007 was in de V.S. het aantal geesteszieken verdubbeld vergeleken bij 1987 en verzesvoudigd tegenover 1955. Om de zaak te kunnen begrijpen, moet ze vooreerst in een socio-economische context geplaatst worden.^{58 59}

⁵⁷Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 98-104.

⁵⁸R. Chapman, *o.c.*, pp. 104-106.

⁵⁹Tekst d.d. 12 april 2026.

12. neoliberalisme en mentaal welzijn

De explosie van geestesziekten heeft te maken met de overgang van de Keynesiaanse economie naar die van Hayek, omstreeks 1980 in Engeland aangehangen door Thatcher en in de V.S. door Reagan: neoliberalisme met verregaande privatisering en vrijheid. Die verrechtsing die komaf maakte met de staatsinmenging maar ook met de welvaart, voltrok zich wereldwijd en beïnvloedde ook de idee van mentale gezondheid. Thatcher beschuldigde de armen voor hun armoede, ze werden aan hun lot overgelaten, de kloof tussen rijk en arm werd groter, de mentale problemen namen toe en de zelfmoordcijfers stegen, zowel als gevolg van toenemende werkdruk als door werkloosheid. Tegelijk werd bekibbeld in de zorg. Met alleen maar een biomedische uitleg bleef de toename van mentale problemen onverklaarbaar.⁶⁰

Nieuwe vormen van aliënatie steken de kop op met de opkomst van emotionele arbeid, zoals het verplicht glimlachen naar klanten, bestudeerd door de sociologe Arlie Russell Hochschild in *The managed Heart: Commercialization of Human Feeling* uit 1983. Blijkt dat dit werk bijzonder stresserend en deprimerend is en dat daarom werkgevers hun personeel gratis voorzien van drugs zoals Valium en codeïne. In *The Soul at Work: from alienation to autonomy* (2009) bespreekt Franco Berardi de cognitieve vervreemding in het post-Fordisme tijdvak en spreekt hij van de 'fabriek van het ongeluk' waar werklui voortaan *altijd* bereikbaar moeten zijn (via gsm, email...). Iedereen wordt constant overspoeld met aandacht opslorpende advertenties, wij worden gevolgd met algoritmes, onze ziel wordt onderworpen aan de productie van winst en dat resulteert in aanhoudende depressie, angst en paniek.⁶¹

Zoals het kapitalisme en de Industriële Revolutie andere eisen stelden en eigen kwalen meebrachten, zo ook het cognitief

⁶⁰Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 107-110.

⁶¹R. Chapman, *o.c.*, pp. 110-113.

kapitalisme en de Digitale Revolutie. Laatst genoemde eist meer flexibiliteit en stressbestendigheid, zodat de diagnose van autisme gaat pieken (en gesteld wordt bij de meest gevoelige mensen) en in Engeland is dat meer bepaald gelijktijdig met het aantreden van Thatcher in 1979, waarna 'autisme' (/aliënering) almaar toeneemt, alsook ADHD of *Attention Deficit Hyperactivity Disorder*, mentale rusteloosheid, het onvermogen om aandachtig te zijn dat zich uit in hyperactiviteit: steeds meer mensen kunnen de stress in gevolge de toenemende snelheid van de veranderingen niet meer aan en, erg genoeg, zijn dat vooral kinderen met tussen 1992 en 2013 een verviervoudiging van de kwaal maar ook bij werkenden neemt dan de werkongeschiktheid met zestig procent toe. De zwaksten vallen eerst uit de boot en worden gelabeld als bijvoorbeeld 'autistisch' maar de moordende economie is uiteraard voor *niemand* gezond. Dat betekent dat mentale ziekte een gevolg is van specifieke omstandigheden waarin het individu leeft terwijl de (Galtoniaanse) psychiatrie alleen de zieke terecht wijst en van de omstandigheden abstractie maakt.⁶²

In gevangenissen worden massaal psychotrope middelen aangewend... om de algemene kosten te drukken. Bij langdurig zieken wordt de mogelijkheid van levensbeëindiging onterecht voorgesteld als een recht en als een teken van vrijheid terwijl het achterliggende motief economisch van aard is. Het gaat allemaal in de richting van een morele verplichting tot het aborteren van foetussen met neiging tot autisme op grond van de (door het neoliberalisme opgedrongen) onjuiste overtuiging dat men als autist geen levenswaardig leven kan leiden.^{63 64}

62R. Chapman, *o.c.*, pp. 114-119.

63R. Chapman, *o.c.*, pp. 119-124.

64Tekst d.d. 16 april 2026.

13. De neurodiversiteitsbeweging

Met de opkomst van het internet wordt vastgesteld dat mensen met het autisme-label het heel goed doen met internetcommunicatie: zij willen ook niet langer van hun autisme af en gaan het 'neurologisch pluralisme' aanhangen. Onder meer Harvey Bloom en Judy Singer zetten zich in voor de inclusie van mensen met autisme en voor de toekenning van gelijke rechten alsook een aanpassing vanwege de maatschappij in plaats van allerlei schadelijke conversietherapieën en aldus ontstond de neurodiversiteitsbeweging.⁶⁵

De anti-apartheidsactivist en rolstoelpatiënt Vic Finkelstein legde een verband tussen apartheid en de klaarblijkelijke onwil om rekening te houden met mensen met handicaps. Samen met Paul Hunt, een gewezen instellingenkind, zagen zij in hun *Fundamental Principles of Disability* uit 1975 hun handicap als 'sociaal model' en dus niet langer als een louter fysiek probleem maar als een gevolg van materiële en sociale omstandigheden: het is de maatschappij die mensen met zekere eigenaardigheden beschouwt als gehandicapt, als onaangepast aan of ongeschikt voor de maatschappij. Maar uiteraard moet de maatschappij zich naar de mensen schikken in plaats van andersom. Dit inzicht werd toegepast op allerlei vormen van exclusie. Niet het natuurlijke gegeven van de diversiteit is schuldig maar wel elke maatschappij die dit miskent. Neurodiversiteit kan bovendien gezien worden als een troef m.b.t. gespecialiseerde arbeid.⁶⁶ “*Neurodiversity may be every bit as crucial for the human race as biodiversity is for life in general*”, aldus Bloom in 1998.⁶⁷ Zeer in tegenstelling tot de Galtoniaanse psychiatrie die alles in het keurslijf van een norm wil dwingen, wil de neurodiversiteitstheorie de mensheid laten bloeien door diversiteit te koesteren en divergentie te bevorderen.⁶⁸

⁶⁵Robert Chapman, *Empire of Normality. Neurodiversity and Capitalism*, Pluto Press, London/Las Vegas 2023, pp. 125-127.

⁶⁶R. Chapman, *o.c.*, pp. 127-130.

⁶⁷R. Chapman, *o.c.*, pag. 131.

⁶⁸R. Chapman, *o.c.*, pag. 132.

Nick Walker betoogt dat de neurodivergentiebevrijding een nieuw paradigma vereist, een nieuw denkkader van waaruit de werkelijkheid geïnterpreteerd wordt en hier ter vervanging van het pathologieparadigma, de opvatting binnen dewelke normafwijkingen sowieso als ziek worden bestempeld.⁶⁹

Edoch, om het pathologie paradigma te kunnen veranderen, moet ook de onderliggende oorzaak ervan weggenomen worden en dat is de kapitalistische economie, wat uiteraard moeilijk is, zodat men zich alsnog moet beperken tot het bijsturen van opvattingen en theorieën, wat niettemin een stap in de goede richting is. Kern van de zaak is dat neurodiversiteit ervan uitgaat dat de maatschappij gebaat is met diversiteit, terwijl bijvoorbeeld fascisten ervan uitgaan dat de maatschappij uniformiteit vereist.⁷⁰

⁷¹

Serskamp, 31 maart - 19 april 2026

⁶⁹R. Chapman, *o.c.*, pp. 133-136.

⁷⁰R. Chapman, *o.c.*, pp. 136-138.

⁷¹Tekst d.d. 19 april 2026.